

L Ö G

48

28. maí

um landnám, ræktun og byggingar í sveitum.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

1. gr.

Tilgangur þessara laga er að efla og auka byggð í sveitum landsins með því að stuðla að fjölgun nýbýla, ræktun og byggingum í sveitum og þá m. a. að stækkun túna á þeim jörðum, þar sem ræktun er skemmst á vög komin.

Landbúnaðarráðherra hefur yfirstjórn þeirra mála, er lög þessi varða.

2. gr.

Nýbýlastjórn er skipuð 5 mönnum, er kosnir séu hlutfallskosningu af sameinuðu Alþingi til 4 ára í senn. Varamenn skulu kosnir á sama hátt. Landbúnaðarráðherra skipar formann nýbýlastjórnar úr hópi þeirra, sem kosnir eru.

Nýbýlastjórn ræður sér framkvæmdastjóra, er nefnist landnámsstjóri. Laun hans skulu vera söm og búnaðarmálastjóra.

3. gr.

Landnámsstjóri annast framkvæmdir og dagleg störf samkvæmt lögum þessum eftir ákvörðun nýbýlastjórnar. Hann undirbýr tillögur og áætlanir um frumræktun lands til stofnunar einstakra nýbýla, byggðahverfa í sveitum og til nytja fyrir kauptún og kaupstaði. Einnig skal hann hafa yfirumsjón með þeim framkvæmdum, sem nýbýlastjórn hefur ákveðið að fengnu samþykki þeirra aðila, sem hlut eiga að máli.

Búnaðarfélag Íslands og Atvinnudeild Háskólans skulu veita nýbýlastjórn og landnámsstjóra þá sérfræðilega aðstoð, sem þeim er unnt.

II. KAFLI

Um landnám ríkisins.

4. gr.

Stofnun sú og starfsemi, er nýbýlastjórn og landnámsstjóri veita forstöðu, nefnist Landnám ríkisins.

5. gr.

Landnámsstjóri lætur eftir tillögum nýbýlastjórnar undirbúa ræktun lands, þar sem stofna skal byggðahverfi í sveitum, nýbýli einstaklinga utan byggðahverfa eða hefja meiri háttar ræktunarframkvæmdir við kauptún og kaupstaði.

Til þessara framkvæmda greiðir ríkissjóður minnst 5 milljónir króna á ári næstu 25 ár, í fyrsta sinn 1957.

6. gr.

Landnámsstjóri skal, eftir því sem við verður komið, láta gera heildaruppdrætti af byggð landsins og á grundvelli þeirra, í samráði við hreppsnefndir og héraðsstjórnir, gera tillögur um skipulag byggðarinnar, hvernig hagkvæmast sé að þetta

48 byggðina með skiptingu jarða og hvaða lönd séu hentug til afnota fyrir byggða-
28. maí hverfi. Skulu hreppsnefndir og héraðsstjórnir, að fengnum slíkum tillögum, vinna að því, að þeim sé framfylgt við uppbyggingu og skiptingu jarða.

7. gr.

Undirbúningur lands til ræktunar, sem landnámsstjóri framkvæmir til stofnunar byggðahverfa, skal vera í því fölginn að ná á eina hönd samfelldu landi til ræktunar og nytja, ræsa fram það land, sem rækta skal, svo og að undirbúa land til beitiræktar með framræslu og á annan hátt, leggja nýbýlavegi samkvæmt ákvæðum 3. og 4. gr. laga nr. 36 14. maí 1955, eftir því sem fé er veitt til þeirra á fjárlögum, svo og að leggja frá þeim nauðsynlega heimreiðarvegi að býlunum, enn fremur að leggja aðalæðar til vatnsleiðslu og skolpleiðslu.

8. gr.

Landnám til stofnunar byggðahverfa skal fara fram á landi, sem er eign ríkisins eða bæjar- eða sveitarfélaga. Þó skal kaupa land í þessu skyni, ef þess gerist þörf. Heimilt er að taka jarðir, sem ekki eru í sjálfsábúð eða erfðaábúð, eignarnámi til þessara nota og einnig landsspildur af einstökum jörðum, sem eru í sjálfsábúð eða erfðaábúð og þær geta án verið. Eignarnám má þó því aðeins fara fram, að öll nýbýlastjórn sé því samþykkt og fullreynt sé að dómi landbúnaðarráðherra, að samkomulag náist ekki um kaup á landinu.

9. gr.

Áður en landnámsframkvæmdir eru hafnar á hverjum stað, skal landnámsstjóri, eftir tillögum nýbýlastjórnar, láta fara fram rannsókn á skilyrðum til ræktunar, rafvirkjunar, afnota af jarðhita, samgangna, markaðsskilyrðum og öðru, sem mestu máli skiptir í sambandi við stofnun byggðar á staðnum. Jafnframt skal hann láta gera skipulagsuppdrátt og kostnaðaráætlun um landnámið og þá byggð, sem þar á að rísa, ef um byggðahverfi er að ræða, og gera áætlanir og tillögur um það, hvers konar búskapur þar skuli rekinn.

Áætlanir og rannsóknir landnámsstjóra skulu lagðar fyrir nýbýlastjórn til samþykktar, áður en framkvæmdir hefjast.

10. gr.

Áður en landnám er hafið, skal sveitarstjórn, þar sem það á að fara fram, gefinn kostur á því að gera grein fyrir, hver áhrif hið fyrirhugaða landnám muni hafa á afkomuöryggi bújarða þeirra, sem fyrir eru í sveitinni, kauptúninu eða kaupstaðnum, og sveitar- eða bæjarfélagsins í heild.

Verði ágreiningur um fyrirætlanir nýbýlastjórnar við hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarstjórnir, sker landbúnaðarráðherra úr.

11. gr.

Þegar lokið er undirbúningi samkv. 7. gr. og ræktun, sem landnámi ríkisins ber að framkvæma samkvæmt þessum lögum, vegna fyrirhugaðrar stofnunar byggðahverfis, skal landið leigt einstaklingum á erfðaleigu með skilmálum, sem nánar skulu teknir fram í reglugerð. Leigan skal miðuð við fasteignamat lands og mannvirkja, sem kostuð eru af landnámsfé, og skal leigan vera 5% af fasteignamatsverðinu.

12. gr.

Nýbýlastjórn er heimilt að semja við búnaðarsambönd eða ræktunarsamtök, sem hafa sett sér jarðræktarsamþykktir samkvæmt lögum nr. 7 12. jan. 1945, um að þau taki að sér að ræsa fram og undirbúa til ræktunar land þar, sem reisa á einstök

býli. Þessi heimild skal þó aðallega notuð þar, sem hagkvæmt er að framkvæma verkið með fullkomnustu vélum.

48

28. maí

13. gr.

Í hverri sýslu skal vera þriggja manna nýbýlanefnd. Skulu tveir þeirra kosnir af hlutaðeigandi búnaðarsambandi, að viðhafðri hlutfallskosningu, ef óskað er, en einn skipaður af nýbýlastjórn, og er hann formaður. Skipa skal héraðsráðunaut, þar sem því verður við komið. Kosning og skipun nefndarmanna gildir til 4 ára. Hlutverk nefndarinnar er að vera nýbýlastjórn og landnámsstjóra til aðstoðar og ráðuneytis innan sýslu um val á landi til nýbýla og undirbúnings þeim framkvæmdum, sem fyrirhugaðar eru samkvæmt lögum þessum, svo og að hafa eftirlit með því, að fyrirmælum laga þessara sé fylgt.

III. KAFLI

Um almenn skilyrði fyrir fjárhagsaðstoð Landnáms ríkisins.

14. gr.

Landnám ríkisins veitir fjárhagslega aðstoð samkv. lögum þessum sem hér segir:

1. Til stofnunar nýbýla, sem hafa landumráð og búrekstrarskilyrði, sem að lögum gilda um stærð lögbýla, að fengnu leyfi nýbýlastjórnar til nýbýlastofnunar, þó þannig:
 - a. Að ræktanlegt land til túnræktar, garðræktar eða akuryrkju sé minnst 25 ha á hverju býli eða þar séu aðrar jafngildar landsnytjar að dómi nýbýlastjórnar.
 - b. Að nýbýli fylgi beitiland, sem að dómi nýbýlastjórnar er fullnægjandi með tilliti til þeirra búgreina, sem telja má, að hagkvæmt verði að hafa á því, og með hliðsjón af möguleikum til beitiræktar þar.
2. Ef tveir eða fleiri bændur stofna til búskapar á sömu jörð með því að reka á henni félagshú, í stað þess að stofna á henni nýbýli, er heimilt að veita þeim aðstoð til ræktunar og bygginga þannig, að um sömu aðstoð til bændafjölgunar sé að ræða og veita bæri, ef nýbýlamenn ættu í hlut. Um skilyrði fyrir aðstoð samkvæmt þessum lið skal nánar ákveðið í reglugerð.
3. Til þess að endurreisa byggð á eyðijörðum og koma í veg fyrir, að jarðir fari í eyði, enda hafi jarðirnar eigi lakari skilyrði til búrekstrar en krafizt er fyrir nýbýli samkv. lögum þessum, m. a. að því er varðar landsstærð og ræktunarhæfi lands.
4. Enn fremur er heimilt að veita fjárhagslega aðstoð til garðyrkjubýla, er hafa umráð jarðhita til gróðurhúsaræktunar, er ætla má að dómi nýbýlastjórnar ríkisins að gefi meðalfjölskyldu nægilegar tekjur. Hitaréttindi þurfa þó að fullnægja hitaþörf 1000 fermetra flatar, miðað við nothæft hitagildi á viðkomandi stað.

Slíkum býlum má því aðeins veita framlags- og lánaréttindi, að þau séu utan skipulagðra svæða kaupstaða, og því aðeins skulu þau veitt í skipulagsskyldum þorpum, að veðhæfi ræktunarlands og lóða samrýmist lánareglum Ræktunar-sjóðs.

Innan kauptúna og skipulagsskyldra þorpa gilda þó ekki ákvæði 26. gr. né ákvæði b-liðar 44. greinar.

5. Til smábýla í sveitum fyrir þá, er aðalatvinnu hafa af iðnaði, handverki eða garðyrkju eða gegna föstum störfum í almenningsþágu, enda eigi þeir umráð a. m. k. 6 ha ræktunarhæfs lands og tilsvarandi beitarréttindi miðað við þær búgreinar, sem arðvænlegastar teljast á staðnum.

IV. KAFLI Um byggðahverfi.

15. gr.

Þegar reisa skal byggðahverfi á landi, sem ríkið hefur numið samkvæmt II. kafla, skal landnámsstjóri í samráði við nýbýlastjórn gera áætlanir um stofnun byggðahverfanna, og sér hann síðan um framkvæmdir samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

16. gr.

Byggðahverfi nefnist í lögum þessum minnst 3 býli, þar sem framkvæmdir allar við ræktun og byggingar eru gerðar eftir ákveðnu skipulagi, enda sé fullnægt skilvörðum 14. gr.

17. gr.

Þegar ákveðið hefur verið, að byggðahverfi skuli stofnað, skal Landnám ríkisins rækta 10 ha túns fyrir hvert býli. Landnámsstjóri sér um, að reist séu íbúðarhús, nauðsynlegustu peningshús, hlöður og verkfæraskemmur við hæfi þess búrekstrar, sem fyrirhugaður er á býlunum. Til bygginganna útvegar hann lán úr Byggingarsjóði og Ræktunarsjóði Íslands. Um fjárhæð þeirra lána fer samkvæmt lögum og reglum, er um útlán þessara sjóða gilda á hverjum tíma. Um framlag til íbúðarhúsa fer eftir ákvæðum 26. greinar.

18. gr.

Býli, sem reist eru í byggðahverfi, skulu leigð, þegar byggingar hefjast á hverju býli, í erfðaábúð samkvæmt lögum nr. 116 30. des. 1943, um ættaróðal og erfðaábúð, sbr. þó 11. gr. Forgangsrétt að erfðaábúð skulu hafa bændur og börn bænda á þeim jörðum, sem hverfislandið er fengið úr, og þar næst ábúendur í viðkomandi sýslu, sem ekki geta fengið lán úr Byggingarsjóði vegna þess, að jarðir þeirra dæmast ekki hæfar til framtíðarábúðar.

19. gr.

Ef erfðaábúðarhafi býlis í byggðahverfi vill selja býli sitt, hefur Byggingarsjóður forkaupsrétt að því gegn kostnaðarverði að frádreginni fyrningu. Þetta gildir þó ekki, ef eigandi býlis selur það foreldri sínu, systkini, barni, stjúpbarni, tengdabarni, kjörbarni, fósturbarni eða barni þeirra, enda sé söluverðið eigi hærra en kostnaðarverð að frádreginni fyrningu og kaupandi gerist þar sjálfur ábúandi.

20. gr.

Hver bóndi í byggðahverfi skal hafa fullræktað land það, sem til ræktunar er ætlað, á eigi skemmri tíma en 10 árum frá því er hann tók við býlinu og þeirri ræktun, sem Landnám ríkisins framkvæmir, enda ber honum skylda til að rækta að minnsta kosti á ári hverju $\frac{1}{10}$ hluta þess lands, sem hann tók við óræktuðu, nema hann hafi næstu ár á undan lokið meiri ræktun en honum ber skylda til samkvæmt þessum ákvæðum. Vanræki hann þetta, hefur hann fyrirgert rétti sínum til leigu og ábúðar á býlinu. Skal nýbýlastjórn skylt að hafa eftirlit með því, að jarðirnar séu vel setnar og svo sem lög þessi og reglugerðir, sem settar verða eftir þeim, mæla fyrir, og er heimilt að vikja af býlunum bændum þeim, sem uppfylla ekki þau fyrir-mæli, sem sett eru um ábúð þeirra.

21. gr.

Ef erfðaábúðarhafi jarðar í byggðahverfi missir rétt sinn til leigu og ábúðar á býlinu samkvæmt 19. og 20. gr., eða vegna vanefnda þeirra atriða erfðaábúðarlaga,

nr. 116 30. des. 1943, sem útbýggingu varða, skal Byggingarsjóður taka við því og greiða fráfaraða það, sem hann hefur í býlið lagt, samkvæmt mati dómkvaddra manna. **48** **28. maí**

22. gr.

Eigendum og ábúendum jarða í byggðahverfi veitist, eftir að stofnframkvæmdum er lokið, fjárhagsleg aðstoð samkvæmt sömu reglum og veitt er bændum á öðrum lögbýlisjörðum.

V. KAFLI

Um nýbýli einstaklinga utan byggðahverfa.

23. gr.

Sá, sem reisa vill nýbýli og hefur tryggt sér til þess umráðarétt á landi, sendi landnámsstjóra umsókn um, að hann fái heimild til að reisa býli, er njóti þeirra hlunninda, er lög þessi veita. Nýbýlastjórn lætur þá athuga alla aðstöðu til stofnunar nýbýlisins og úrskurðar, hvort hún sé nægilega góð til þess, að stutt skuli að því, að býlið verði reist.

Landnámsstjóra ber að veita aðstoð við útvegum lands til nýbýla samkvæmt þessum kafla, eftir því sem unnt er, sé þess óskað af hlutaðeigendum.

24. gr.

Nú telur sá, er reisa vill nýbýli og hefur fengið til þess samþykki nýbýlastjórnar, sér henta að ljúka meiri eða minni undirbúningsframkvæmdum, svo sem framræslu og ræktun á hinu fyrirhugaða nýbýlalandi, áður en byggingar eru reistar, og skal hann þá njóta sama framlags frá Landnámi ríkisins til þeirra framkvæmda og þeir, sem byggja fyrst og rækta svo. Slíkt framlag er þó bundið eftirfarandi skilyrðum:

- a. Að hlutaðeigandi hafi full eignarumráð eða erfðaábúðarréttindi á landi því, sem nýbýlið verður stofnað á.
- b. Að framkvæmdirnar séu gerðar í samráði við nýbýlastjórn eða trúnaðarmenn hennar.
- c. Að hlutaðeigandi skuldbindi sig til að hafa reist nauðsynlegar byggingar á landinu ekki síðar en 5 árum eftir að ræktunarframlag var fyrst greitt. Að öðrum kosti endurgreiði hann Landnámi ríkisins framlagið með 5% vöxtum frá greiðsludegi.
- d. Stofnandi nýbýlisins setji land nýbýlisins að veði með 1. veðrétti sem tryggingu fyrir því, að staðið verði við framangreindar skuldbindingar.

Veðbinding þessi fellur niður, þegar íbúðarhús hefur verið reist á landinu.

25. gr.

Til nýbýla utan byggðahverfa skal veita fjárhagslegan stuðning samkvæmt lögum þessum, hvort sem þau eru reist á ræktuðu landi, sbr. þó 28. gr., eða á landi, sem er vel fallið til ræktunar og búskapar, en eigi áður ræktað, enda sé fullnægt skilyrðum 14. gr. Nýbýlið skal fá úrskipt land með ákveðnum landamerkjum, hvarvetna þar, sem því verður við komið. Nýbýlastjórn skal verja ákveðinni fjárhæð til undirbúnings hvers býlis og greiða hana þeim, er býlið stofnar, eftir því sem ræktun miðar áfram á býlinu. Skal slík greiðsla, ef um nýbýli á óræktuðu landi er að ræða, við það miðast, að framlag sé veitt á 10 ha ræktun og að það að viðbættu jarðabótaframlagi svari til meðalkostnaðar við ræktun í byggðahverfum, og ákveðin á hverjum stað áður en til einstakra býla er stofnað samkvæmt þessu ákvæði.

Heimilt er við ákvörðun nýbýlaframlags að taka tillit til þess kostnaðar, sem leiðir af heimreið að býlinu.

48

28. maí

Til íbúðarhúsabygginga á nýbýlum einstaklinga utan byggðahverfa og í byggðahverfum er heimilt að veita framlag allt að 25 þúsund krónum á hverju býli, sem greiðist að hálfu, þegar hús er fokhelt, og að fullu, þegar byggingu þess er lokið, sbr. 17. gr.

Til þessara ráðstafana leggur rikissjóður fram minnst 1½ milljón króna árlega, í fyrsta sinn 1957.

27. gr.

Nýbýli, sem stofnuð eru úr landi einstaklinga, njóta því aðeins þeirra réttinda, er um getur í 25. gr., að stofnandi býlisins hafi eignarumráð á því landi, sem býlinu fylgir, og að landið sé laust við öll veðbönd, þegar stofnunarheimild er útgefin.

28. gr.

Þegar nýbýli er stofnað í landi jarðar, skal þess gætt, að jörðin hafi eftir minnst 10 ha tún, ef verið hefur svo stórt, og svo mikið landrými, að nægilegt teljist til búskapar að dómi nýbýlastjórnar.

29. gr.

Heimilt er nýbýlastjórn að láta reisa nýbýli samkvæmt þessum kafla, eitt eða fleiri, á jörðum ríkisins, sem losna úr ábúð. Einnig er henni heimilt að kaupa lönd í sama skyni. Skal þá undirbúningur undir stofnun býlanna vera með sama hætti og stofnun nýbýla í byggðahverfum og forkaupsréttur að býlunum með sama hætti.

30. gr.

Nú vill eigandi nýbýlis selja það eða verður að láta það af hendi, og skal þá, ef fram er tekið í samningi með samþykki landnámsstjóra, sá, er landið lét af hendi af eign sinni, og börn hans eiga forkaupsrétt að því fyrir kostnaðarverð að frádreginni fyrningu, enda sjái kaupandi um, að nýbýlið sé í sérstakri ábúð. Þetta gildir þó því aðeins, að nýbýlið sé stofnað á landi einnar jarðar. Að öðru leyti gilda um sölu og afhendingu nýbýlis. samkv. þessari grein, sömu reglur og í byggðahverfum, sbr. 19. gr.

VI. KAFLI

Um endurbyggingu eyðjarða, eftirlit með ábúð á jörðum og sérframlög til jarða, þar sem ræktun er skemmst á veg komið.

31. gr.

Skylt er nýbýlastjórn að sporna við því eftir föngum, að jarðir (sérmetnar) fari í eyði, sem að dómi trúnaðarmanna nýbýlastjórnar og jarðræktarráðunauts Búnaðarfélags Íslands eru vel fallnar til jarðræktar og búrekstrar. Skal hún hafa um það samráð við hlutaðeigandi sveitarstjórnir, að notaðar séu heimildir ábúðarlaganna til að koma í veg fyrir jarðníðslu og að byggilegar jarðir séu lagðar í eyði. Nýbýlastjórn ber enn fremur að vinna að því í samstarfi við hlutaðeigandi sveitarstjórnir, að jarðir, sem komnar eru í eyði, en veita þau skilyrði til búrekstrar, er að framan greinir, byggist aftur þar til hæfum mönnum. Skylt er hreppstjóra hverjum að senda nýbýlastjórn skýrslu um hver áramót um allar jarðir í hreppnum, byggðar og óbyggðar, þar með taldar þær jarðir, er 3. gr. ábúðarlaganna ræðir um. Skýrslur þessar skulu gerðar eftir fyrirsögn nýbýlastjórnar, og ber henni að ganga eftir því, að þær séu gerðar. Henni ber og að láta gera jarðaskýrslu fyrir allt landið ár hvert.

32. gr.

Nýbýlastjórn skal, svo fljótt sem tök eru á, láta rannsaka skilyrði til ræktunar og búrekstrar á eyðijörðum og jörðum, sem ekki eru nytjaðar nema að einhverju leyti, sbr. 3. gr. ábúðarlaganna. Við rannsókn þessa skal safna upplýsingum um öll þau atriði, er máli skipta vegna búrekstrar á hverri einstakri jörð, og hvað varð þess valdandi, að hún fór að einhverju eða öllu leyti í eyði. Skal þetta þannig gert, að þeir, sem falast eftir jarðnæði, geti fengið rétta og greinilega hugmynd um jörðina og þá aðstöðu til búrekstrar, er hún veitir.

Nýbýlastjórn skal árlega gera sérstaka skrá yfir þær af þessum jörðum, sem hún telur rétt að byggja og eru lausar til ábúðar. Skrá þessi skal birt almenningi.

33. gr.

Skylt er nýbýlastjórn að veita þeim, er þess óska og hafa hug á að reisa bú í sveit, upplýsingar um þær jarðir, sem eru lausar til ábúðar og um ræðir í 32. gr. Umsækjendur um jarðnæði, sem uppfylla þær kröfur, er gera verður til húandi manna í sveit, skulu njóta þeirrar aðstoðar nýbýlastjórnar við útvegum jarðnæðis, er hún getur í té látið.

34. gr.

Nú leiðir rannsókn í ljós, að einhver ákveðinn annmarki veldur því, að jörð, sem nýbýlastjórn hefur full umráð yfir, byggist ekki, en jörðin er að öðru leyti vel fallin til ræktunar og búrekstrar, og er nýbýlastjórn þá heimilt að ráða bót á þessu, ef þess er kostur. Kostnaður af þessum framkvæmdum má þó aldrei fara fram úr áætluðum meðalkostnaði býlis í byggðahverfi.

35. gr.

Heimilt er nýbýlastjórn að kaupa einstakar jarðir, þar með talin eyðibýli, ef hún telur það nauðsynlegt til þess að koma betra skipulagi á byggðina og tryggja örugga ábúð á jörðunum. Kaupverð slíkra jarða skal eigi fara fram úr því verði, er nýbýlastjórn greiðir á sama tíma fyrir lönd undir byggðahverfi.

36. gr.

Verði jarðeigandi brotlegur við ákvæði 3. gr. ábúðarlaganna, og hlutaðeigandi sveitarstjórn notar ekki þá heimild, sem henni er veitt samkvæmt 3. og 4. gr. sömu laga til að ráðstafa jörð, sem komin er í eyði eða niðurniðslu og nýbýlastjórn telur vel fallna til búrekstrar, er nýbýlastjórn heimilt að gera hverjar þær ráðstafanir, er ábúðarlögin heimila hreppsnefndum, til þess að jörðin verði endurbyggð af þar til hæfum manni. Nýbýlastjórn er enn fremur heimilt að ganga í þau kaup, er um ræðir í 2. málsg. 4. gr. ábúðarlaganna, að hlutaðeigandi hreppsnefnd frágenginni, ef nýbýlastjórn telur það henta.

37. gr.

Jarðir, sem nýbýlastjórn fær eignarumráð yfir samkv. heimild 35. og 36. gr., skulu auglýstar til sölu og ábúðar. Skylt er kaupanda að gera jörðina að ættaróðali samkvæmt ákvæðum laga nr. 116 30. des. 1943, um ættaróðal og erfðaábúð. Söluverð jarðar sé kostnaðarverð nýbýlastjórnar, þar með talinn kostnaður við þær umbætur, sem gerðar kunna að verða á jörðinni samkv. 34. gr. Heimilt er þó nýbýlastjórn að veita styrk vegna ræktunarumbóta tilsvareandi ákvæðum 25. gr., þegar jörðin hefur verið tekin til ábúðar. Jarðir þessar njóta réttar til lána úr Byggingarsjóði og Ræktunarsjóði Íslands, að ábúð tryggðri, eftir sömu reglum og byggðar jarðir.

48

28. maí

38. gr.

Sé hætt á að jarðir fari í eyði vegna vöntunar á viðunandi lífsafkomu fyrir meðalfjölskyldu sökum skorts á ræktun eða vegna brunatjóns, skal landnámsstjóri athuga búrekstraraskilyrði á þeim og leita um þær umsagnar hlutaðeigandi nýbýlanefnda. Telji hann tryggt, að jörð sé hægt að bæta svo með ræktun, að þar megi hafa minnst 10 ha tún, og önnur búskaparskilyrði eru allgóð, þá er nýbýlastjórn ríkisins heimilt að veita til hennar óafturkræft framlag samkv. þessum lögum, sbr. 14. gr., 3. tölul., og 41. gr. Óafturkræft framlag má þó ekki vera hærra en sem nemi að viðbættu framlagi samkv. jarðræktarlögum 50% af ræktunar- og girðingarkostnaði. Framræslukostnaður og framlög til hans samkv. jarðræktarlögum koma ekki til greina við útreikning framlags samkv. þessari grein.

39. gr.

Landnámsstjóri getur í samráði við stjórnir og framkvæmdastjóra ræktunarsambanda á grundvelli rannsóknar, er Landnám ríkisins framkvæmir, gert áætlun um ræktunarframkvæmdir samkv. 38. gr. á hverju ræktunarsambandsvæði, enda sé þar fram tekið, hvaða jarðir falli undir ákvæði greinarinnar. Jafnan skal þess gætt, að slík aðstoð sé veitt fyrst á þeim svæðum, þar sem það getur komið í veg fyrir, að heill hreppur eða verulegur hluti hrepps fari í eyði.

40. gr.

Þar, sem Landnám ríkisins eða ræktunarsambönd taka að sér ræktunarframkvæmdir, svo sem framræslu, jarðvinnslu og frágang ræktunar, eiga þessar stofnanir forgangsrétt til þeirra framlaga, er greidd verða út á umbæturnar samkvæmt jarðræktarlögum og ákvæðum 38. gr.

41. gr.

Til þeirra framkvæmda, er um getur í 38. gr., greiðir ríkissjóður 4 milljónir króna á árinu 1957, og síðan 5 millj. kr. á ári næstu 4 árin.

VII. KAFLI

Um Byggingarsjóð sveitabæja.

42. gr.

Sjóðurinn heitir Byggingarsjóður sveitabæja og er deild í Búnaðarbanka Íslands, í lögum þessum nefndur Byggingarsjóður. Stofnfé sjóðsins er: Byggingarsjóður, Nýbýlasjóður og Smábýladeild Búnaðarbanka Íslands, eins og þeir eru nú.

43. gr.

Tekjur sjóðsins eru:

1. Vaxtatekjur.
2. Árlegt framlag úr ríkissjóði, er nemur minnst 2½ milljón króna, næstu 25 ár, í fyrsta skipti árið 1957.

44. gr.

Sjóðurinn veitir lán gegn veði í jörðum ásamt húsum og öðrum mannvirkjum, er þeim fylgja:

- a. Til endurbyggingar íbúðarhúsa á sveitabýlum samkv. VIII. kafla þessara laga.
- b. Til byggingar íbúðarhúsa og peningshúsa á nýbýlum samkv. IV. og V. kafla, VI. og VII. kafla þessara laga.
- c. Til byggingar peningshúsa samkv. 55. gr.

Lánin mega vera það hæst, að samtals hvíli á jörðinni allt að 75% fasteignamatsverðs, að viðbættu kostnaðarverði þeirra bygginga, sem reistar kunna að verða. Þó má aldrei veita hærri lán en 75% kostnaðarverðs til einstakrar byggingar. Reikninga um byggingarkostnað úrskurðar bankastjóri Búnaðarbankans. **48**
28. maí

Þrátt fyrir ákvæði 45. gr. laga nr. 116 30. des. 1943, má lána út á jarðir í opinberri eign á sama hátt og aðrar jarðir, enda séu þær í erfðaábúð, ella komi samþykki landbúnaðarráðherra til.

45. gr.

Þegar stjórn Byggingarsjóðs hefur gefið loforð um lánveitingu samkvæmt 44. gr., er henni heimilt að veita bráðabirgðalán meðan á framkvæmdum stendur, gegn persónulegum tryggingum og veði í framkvæmdinni, allt að 80% af hinu áætlaða endanlega láni, en slík bráðabirgðalán skulu greidd að fullu um leið og hin föstu lán eru afgreidd. Skal bráðabirgðalán veitt jafnóðum og verkinu miðar áfram. Vextir af bráðabirgðalánum skulu vera 5%.

46. gr.

Byggingarsjóði er heimilt, ef stofnfé hrekkur ekki til fyrir þeim lánum, sem álitin eru æskileg, að taka lán eða gefa út handhafavaxtabréf, allt að þreföldum stofnsjóði sínum.

Handhafavaxtabréfin skulu tryggð með skuldabréfum lántakenda, stofnfé sjóðsins og ábyrgð rikissjóðs.

47. gr.

Lán þau, er sjóðurinn veitir, skulu endurgreidd með jöfnum árlegum greiðslum, og skulu þær árlegu greiðslur við það miðast, að vextir af lánsfénu séu 3½%. Skal stjórn sjóðsins ákveða um hvert lán, til hve langs tíma það er veitt, og skal þá meðal annars á það litið, hve vandaðar byggingar þær eru, sem fyrir lánsféð eru reistar. Lánin skulu þó aldrei veitt til lengri tíma en 42 ára.

48. gr.

Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr Byggingarsjóði komnar í gjalddaga án uppsagnar:

1. Þegar áskilið árgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga.
2. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að gildi, að lánið er ekki lengur tryggt að dómi lánveitanda.
3. Ef lántakandi hættir landbúnaðarframleiðslu eða störfum fyrir landbúnað.

49. gr.

Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur Byggingarsjóður heimild til þess að láta selja veðið við opinbert uppboð án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms samkvæmt ákvæðum í tilskipun um fjárráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr., eða láta leggja sjóðnum það út til eignar, ef þörf er á.

Byggingarsjóður getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara í skrifstofu uppboðshaldara.

50. gr.

Ef veð er selt á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, ber uppboðshaldara að geta þess í uppboðsgerðinni, að eignin sé veðsett Byggingarsjóði, og skal stjórn sjóðsins gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sína vera við uppboðið.

51. gr.

Byggingarsjóður er undanþeginn öllum tekjuskatti og öðrum sköttum til ríkis og sveitarfélaga.

48

28. maí

Búnaðarbanki Íslands annast framkvæmdastjórn sjóðsins, og skal bankastjórinn ákveða allar lánveitingar hans. Um lánveitingar til nýbýla jafnt í byggðahverfum sem til einstakra býla skal hann fara eftir tillögum nýbýlastjórnar. Um lánveitingar til byggingar íbúðarhúsa á öðrum sveitabýlum skal bankastjóri hafa samráð við nýbýlastjórn eða framkvæmdastjóra hennar.

52. gr.

VIII. KAFLI

Um endurbyggingu íbúðarhúsa á jörðum.

53. gr.

Lán úr Byggingarsjóði til endurbyggingar íbúðarhúsa á jörðum skulu veitt með þessum skilyrðum:

1. Að húsið sé gert úr góðum og viðurkenndum byggingarefnum, og sé gerð hússins utan og innan samþykkt af stjórn sjóðsins.
2. Að lögð hafi verið fram stutt lýsing af bæjarhúsum umsækjanda, frá hlutaðeigandi byggingarnefndum, og beri sú lýsing því vitni, að endurbyggingar sé þörf á íbúð hans.
3. Að nýbýlastjórn hafi fengið fullnægjandi upplýsingar um, að býlið sé til fram-búðar, og að íbúðarhús það, sem reisa á, sé við hæfi þess og að það verði reist á hentugum stað miðað við ræktun, vatnsból, vegi, síma, rafleiðslur og annað það, er tryggir framtíðargildi þess.

54. gr.

Lán úr Byggingarsjóði skulu enn fremur því aðeins veitt til endurbyggingar íbúðarhúsa á sveitabýlum, að hús eða viðbygging við hús sé allt byggt að nýju, eða gamalt hús endurbyggt þannig, að telja megi það jafngilt nýju húsi til íbúðar.

55. gr.

Ef nýbýlastjórn telur nauðsynlegt, að bæjarhús séu færð, getur Byggingarsjóður sett að skilyrði fyrir láni til endurbyggingar, að það sé gert. Hins vegar á þá býlið rétt til láns úr Byggingarsjóði til endurbyggingar peningshúsa, ef staðfærsla íbúðarhúss hefur í för með sér, að peningshús séu líka færð úr stað.

IX. KAFLI.

Um viðhaldsskyldu o. fl.

56. gr.

Nýbýlastjórn skal halda skýrslur um öll þau býli, sem reist eru eða endurbyggð samkvæmt lögum þessum. Skal nákvæmlega frá því skýrt, hvenær hvert býli er reist eða endurbyggt, hver hefur orðið kostnaður við landnám það, sem fallið hefur í hlut býlisins, við ræktun þess og byggingu, hver lánskjörin hafa verið, hvernig lánin hafa greiðzt, hve mikið eigendur þess og ábúendur hafa lagt fram til þess að koma því upp, auk annars, sem nauðsynlegt þykir að skýra frá. Þá skal nýbýlastjórn afla sér skýrslna um rekstrarafkomu hvers býlis svo sem við verður komið. Getur hún lagt þá kvöð á ábúanda hvers býlis, er lán fær úr Byggingarsjóði, að halda búreikninga, er gerðir séu eftir fyrirsögn Búreikningaskrifstofu ríkisins, enda sé þá greitt fyrir slíkt reikningshald eins og Búreikningaskrifstofan telur hæfilegt. Yfirlitsskýrslur um býli þau, sem reist eru með lánnum úr sjóðnum, svo og afkomu búreikstrarins á býlunum skal nýbýlastjórn birta svo oft sem ástæða þykir til og eigi sjaldnar en fimmta hvert ár.

57. gr.

Skylt er hverjum þeim, sem fengið hefur lán úr Byggingarsjóði, að halda vel við byggingum þeim, sem hann hefur fengið lán til. Nýbýlanefndir í héruðum skulu hafa eftirlit með viðhaldi bygginganna og tilkynna stjórn sjóðsins þegar, ef því er að einhverju leyti ábótavant. Skal þá stjórn sjóðsins veita hlutaðeigandi ábúanda áminningu, og er úbyggingar- og eignarnámssök, ef áminningin er ekki tekin til greina.

58. gr.

Ef ábúenda- og eigendaskipti verða við sölu á fasteign, sem veðbundin er Byggingarsjóði, skal sjóðurinn, nema um erfðaskipti sé að ræða eða sölu til einhvers þess aðila, sem nefndur er í 2. málsl. 19. gr., hafa forkaupsrétt að eigninni, og ef um nýbýli er að ræða, gegn kostnaðarverði að frádregnu metnu álagi vegna fyrningar og skemmda, enda er enginn kaupsamningur um eignina gildur nema með árituðu samþykki sjóðsstjórnarinnar eða þess fulltrúa hennar, sem umboð hefur til slíkrar áritunar. Þegar býlin skipta um eigendur við erfðaskipti, hafa erfingjar forkaupsrétt umfram Byggingarsjóð, en að öðru leyti skal mat á þeim og staðfesting eigendaskiptanna háð sömu reglum og þegar um venjulega sölu er að ræða. Sveitarstjórn hefur þó rétt til að ganga inn í forkaupsrétt Byggingarsjóðs, ef hún óskar þess. Um sölu óðalsjarða og ættarjarða fer samkvæmt lögum nr. 116 30. des. 1943. Ákvæði 1. og 2. gr. laga nr. 55 5. júní 1926, um forkaupsrétt á jörðum, skulu víkja fyrir ákvæðum þessarar greinar, eftir því sem nauðsyn krefur. Ef Byggingarsjóður eða sveitarstjórn kaupa jörð samkvæmt heimildum þessara laga, er þeim skylt að selja eða leigja jörðina gegn veði eða leigukjörum, er samsvarar kaupverðinu.

X. KAFLI

Um Ræktunarsjóð Íslands.

59. gr.

Sjóðurinn heitir Ræktunarsjóður Íslands og er í lögum þessum kallaður Ræktunarsjóður. Hlutverk hans er að styðja landbúnað Íslendinga með hagkvæmum stofnlánum.

60. gr.

Stofnfé sjóðsins er:

1. Höfuðstóll Ræktunarsjóðs Íslands, eins og hann er nú.
2. Varasjóður Ræktunarsjóðs Íslands.
3. Sá hluti höfuðstóls Viðlagasjóðs, sem er eign Ræktunarsjóðs Íslands.
4. Varasjóður Loðdýralánadeildar Búnaðarbanka Íslands.

61. gr.

Tekjur sjóðsins eru:

1. Vaxtatekjur.
2. Tekjur af þjóðjörðum og andvirði þeirra þjóðjarða, sem seldar kunna að verða.
3. Árlegt framlag úr ríkissjóði, 1.6 millj. kr. á ári, í fyrsta sinn árið 1956.

62. gr.

Ræktunarsjóður veitir stofnlán til jarðræktar, peningshúsa og geymsluhúsa og annarra mannvirkja við landbúnað, þar með talin jarðyrkja, vermirækt og loðdýrækt, enn fremur til mannvirkja í þágu landbúnaðarins, svo sem mjólkurvinnslustöðva, kjötfrystihúsa, ullarverksmiðja, skinnaverksmiðja, þvottahúsa, viðgerðarstöðva landbúnaðarverkfæra, verkstæða fyrir iðnaðarmenn í sveitum, svo og til bústofnsauka og til kaupa á vélum, sem notaðar eru við landbúnað.

48 Upphæð lánanna má vera allt að 60% kostnaðarverðs, eins og það er áætlað að
 28. maí meðaltali árlega. Til vélgrafinna skurða má þó lána allt að 85% kostnaðarverðs. Njóti framkvæmdin framlags samkvæmt jarðræktarlögum, lækkar lánsupphæðin sem svarar framlaginu. Við það skal miðað, að kostnaðarverð framkvæmdanna sé að dómi sjóðsstjórnarinnar ekki hærra en eðlilegt má teljast samkvæmt verðlagi á hverjum tíma. Skulu framkvæmdirnar metnar á kostnað lántakanda, eftir því sem þörf er á, svo sem nánar verður fyrir mælt í reglugerð.

Um lánveitingar, er stjórn sjóðsins telur vafa leika á, hvort veita skuli, skal hún leita álits Búnaðarfélags Íslands eða nýbýlastjórnar ríkisins, eftir því sem við á.

Við ákvörðun lánanna skal stjórn sjóðsins taka tillit til þess, hvað mikil önnur veðlán hvíla á eigninni.

Lán þessi skulu ekki veitt fyrir en að fullloknum framkvæmdum eða kaupum þeim, sem þau eru veitt til.

63. gr.

Þegar stjórn Ræktunarsjóðs hefur ákveðið að veita lán samkvæmt 62. gr., er henni heimilt að veita bráðabirgðalán, meðan á framkvæmdum stendur, gegn veði í framkvæmdinni og öðrum tryggingum, ef þurfa þykir, svo sem handveði, persónulegum ábyrgðum eða öðru, er hún tekur gilt sem tryggingu fyrir bráðabirgðaláninu.

Þessi lán mega nema allt að 80% af hinu áætlaða láni, og skulu þau greidd að fullu um leið og stofnlánið er tekið.

64. gr.

Vextir af öllum stofnlánum Ræktunarsjóðs skulu vera 4%, en af bráðabirgðalánunum 5%.

65. gr.

Lánin má veita gegn þessum tryggingum:

1. Gegn veði í fasteign, enda hvíli eigi á veðskuldir til annarra en Byggingarsjóðs eða annarra opinberra sjóða undan veðrétti þeim, er Ræktunarsjóður fær. Ef umbætur þær, sem lánið er veitt til, eru gerðar á fasteign þeirri sjálfri, sem veðsett er, skal heimilt að telja verð umbótanna til viðbótar verðgildi eignarinnar óbættar.
2. Gegn veði í þeim húsum, sem lánið er veitt til, ásamt tilheyrandi lóð og lóðarrettindum, ef þau eru byggð fyrir sjálfstæðan rekstur, svo sem rafstöðvar eða verksmiðjur.
3. Gegn veði í þeim vélum og verkfærum, sem keypt eru.
4. Gegn veði í tilteknum flokki eða flokkum búfjár, þrátt fyrir ákvæði 4. gr. laga um veð frá 4. nóv. 1887.

Tryggingar þær, sem taldar eru undir tölulið 1, skulu fullgildar einar saman, ef um er að ræða lán til ræktunar eða byggingar peningshúsa og geymsluhúsa á sveitabýlum, en ef um er að ræða lán til verksmiðja og véla, gróðurhúsa og bústofnsauka, skulu þau veð, sem látin eru til tryggingar samkvæmt tölulið 2—4, styrkt með fasteignaveði eða ábyrgð sýslufélags. Ábyrgð sýslufélags kemur því aðeins til greina, að um verksmiðjur eða vinnustöðvar sé að ræða, sem félag stendur að, enda komi þá til heimild æðri stjórnarvalda.

Hús, vélar og fénaður er því aðeins fullgilt veð fyrir lánunum úr Ræktunarsjóði, að váttryggt séu í váttryggingastofnun, er sjóðurinn tekur gilda.

Þrátt fyrir ákvæði 45. gr. laga nr. 116 30. des. 1943 má lána út á jarðir í opinberri eigu á sama hátt og aðrar jarðir, séu þær í erfðaábúð, en ella komi veðleyfi landbúnaðarráðherra til hverju sinni.

66. gr.

48

28. maí

Ríkissjóður aflar Ræktunarsjóði lánsfjár að upphæð tíu millj. kr., með $1\frac{1}{2}\%$ vöxtum. Sjóðurinn endurgreiðir lánið með jöfnum afborgunum á 20 árum.

Seðladeild Landsbanka Íslands er skylt, ef ríkisstjórn óskar þess, að lána Ræktunarsjóði nauðsynlega fjárupphæð vegna starfsemi hans, þó eigi yfir 10 millj. kr., gegn $1\frac{1}{2}\%$ vöxtum. Ræktunarsjóðurinn skal endurgreiða seðladeild Landsbankans lán þetta með jöfnum afborgunum á 20 árum. Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar Ræktunarsjóðs gagnvart seðladeildinni.

67. gr.

Ræktunarsjóði er heimilt að gefa út handhafavaxtabréf allt að fjórföldum stofnsjóði sínum. Handhafavaxtabréfin skulu tryggð með skuldabréfum lánþega, stofnfé sjóðsins og ábyrgð ríkissjóðs.

68. gr.

Lántakandi skal á hverjum 5 ára fresti eða oftari, ef stjórn Ræktunarsjóðs krefst þess, sýna skilríki frá trúnaðarmanni Búnaðarfélags Íslands eða öðrum þeim, er stjórn sjóðsins tekur gildan, fyrir því, að veði því, sem lánað hefur verið út á, hafi vel verið við haldið og að það hafi ekki rýrnað. Nánari ákvæði um þetta skulu sett í reglugerð.

69. gr.

Lánstíminn skal vera 5—25 ár, eftir því til hvers lánað er. Ef lánið er til túnræktar eða nýrra bygginga, má lánstíminn vera allt að 25 árum, svo og til þeirra framkvæmda við vermirækt, sem varanlegar teljast, en til vélakaupa, girðinga, bústofnsaukningar og annars þess, sem ekki á tryggja langa endingu, eigi nema 5—12 ár. Skal nánar greint í reglugerð, hve langur lánstíminn má vera til hvers konar lána.

Lán til túnræktar mega vera afborgunarlaus þrjú fyrstu árin, en annars skulu öll lán sjóðsins greidd jöfnum afborgunum, nema lántakandi vilji greiða þau fyrr og fljótar en venja er.

70. gr.

Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr Ræktunarsjóði komnar í gjalddaga án uppsagnar:

1. Þegar áskilið árgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga.
2. Við eigendaskipti að veði fyrir láni, ef Ræktunarsjóði hefur ekki verið tilkynnt um eigendaskipti.
3. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að gildi, að lánið er ekki lengur tryggt að dómi lánveitanda.
4. Ef lögð er niður landbúnaðarframleiðsla eða störf fyrir landbúnaðinn á eignum þeim, er veðsettar eru Ræktunarsjóði.

71. gr.

Þegar lán eru komin í gjalddaga, hefur Ræktunarsjóður heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð eða fara með það á annan hátt, eins og venja er um veð fyrir lánnum, sem í gjalddaga eru komin.

72. gr.

Ef veð er selt á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, ber uppboðshaldara að geta þess í uppboðsgerðinni, að eignin sé veðsett Ræktunarsjóði, og skal stjórn sjóðsins gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sína vera við uppboðið.

48

28. maí

Ræktunarsjóður er undanþeginn öllum tekjuskatti og öðrum sköttum til ríkis og sveitarfélaga.

73. gr.

74. gr.

Stjórn Búnaðarbanka Íslands hefur á hendi stjórn Ræktunarsjóðs samkvæmt lögum nr. 115 frá 9. okt. 1941, um Búnaðarbanka Íslands.

75. gr.

Í reglugerð fyrir Ræktunarsjóðinn má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé gert sérstaklega ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda brjóti þau ekki í bága við nein ákvæði í lögnum.

XI. KAFLI

Um Teiknistofu landbúnaðarins.

76. gr.

Stofnunin heitir Teiknistofa landbúnaðarins og starfar á vegum Búnaðarbanka Íslands.

77. gr.

Landbúnaðarráðherra skipar 5 manna nefnd, er hafi það verkefni í samvinnu við Teiknistofu landbúnaðarins að gefa sem ákveðnar leiðbeiningar um hagkvæmstu gerð bygginga á sveitabýlum, og þá sérstaklega peningshúsa. Nefndin lætur rannsaka gerð og gæði húsa, sem nú eru til eða reist verða, með tilliti til þess, að með því fáiist grundvöllur undir öruggari leiðbeiningastarfsemi í byggingarmálum sveitanna.

78. gr.

Í nefndinni skulu vera: Forstöðumaður Teiknistofu landbúnaðarins, yfirdýralæknir, nautgriparræktarráðunautur og sauðfjárræktarráðunautur Búnaðarfélags Íslands og einn maður, er landbúnaðarráðherra skipar í nefndina án tilnefningar. Landbúnaðarráðherra ákveður, hver skuli vera formaður nefndarinnar.

79. gr.

Heimilt er nefndinni með samþykki landbúnaðarráðherra að ráða sérfræðing til þess að framkvæma þær rannsóknir, sem nefndin telur nauðsynlegt að gera. Hann skal hafa eftirlit með athugunum og rannsóknum, er gerðar verða í þágu byggingarstarfseminnar hjá einstökum bændum eða á opinberum búum, og vinna úr gögnum þeim, sem aflað er, í samráði við nefndina.

Kostnaður við byggingarrannsóknir nefndarinnar greiðist úr ríkissjóði, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum.

80. gr.

Verkefni teiknistofunnar er að gera uppdrætti að húsum, sem lán eru veitt til úr Byggingarsjóði, Ræktunarsjóði Íslands eða öðrum opinberum sjóðum, sem stofnaðir hafa verið eða stofnaðir kunna að verða að tilhlutun ríkisins og veita lán til bygginga í sveitum. Skal það vera skilyrði fyrir slíkum lánnum, að teiknistofan hafi gert eða samþykkt uppdrætti að húsum.

81. gr.

Teiknistofan lætur gera uppdrætti að einföldum og ódýrum húsgögnum. Enn fremur leitar hún aðstoðar húsgagnaarkitekta, islenzkra listamanna og viðurkenndra hannyrðakvenna og smíðameistara utan stofnunarinnar um gerð húsgagna, til þess

að þau verði sem smekklegst og í þjóðlegum stíl. Allir, sem rétt hafa til lána úr sjóð- **48**
um þeim, er um ræðir í 80. gr., svo og stjórnir byggingarféлага verkamanna og bygg- **28. maí**
ingarsamvinnuféлага skulu endurgjaldslaust fá teikningar af húsgögnum, eftir því
sem teiknistofan getur í té látið.

82. gr.

Nú verður komið á fót verkstæðum við bændaskóla, húsmæðraskóla, héraðs-
skóla eða annars staðar til að annast smíði á húsgögnum og fleira, er að húsgagnagerð
lýtur, svo sem vefnað á húsgagnafóðri og gluggatjöldum, og skal þá teiknistofan
veita verkstæðum þessum alla nauðsynlega aðstoð, svo að þau geti komið að sem
almennustum notum við húsgagnagerð.

83. gr.

Teiknistofan veitir bændum leiðbeiningar um byggingarkostnað, efnisval og
annað, er við kemur húsagerð. Hún skal gefa út handbók með almennum leiðbein-
ingum í þessum efnum og fyrirmyndar uppdráttum af húsum og húsgögnum. Teikni-
stofunni ber að fylgjast með erlendum og innlendum nýjungum í húsagerð, rannsaka
þær og gera tilraunir með það, er til framfara mætti verða í gerð og notkun húsa,
eftir því sem við verður komið.

84. gr.

Landbúnaðarráðherra skipar forstöðumann teiknistofunnar og ákveður laun
hans, unz þau verða ákveðin í launalögum. Forstöðumaður annast stjórn teikni-
stofunnar í samráði við stjórn Búnaðarbanka Íslands og nýbýlastjórn. Forstöðu-
maður ræður sér menn til aðstoðar, að fengnu samþykki stjórnar Búnaðarbanka
Íslands.

85. gr.

Kostnaður við rekstur teiknistofunnar greiðist úr sjóðum þeim, er lán veita til
húsbygginga í sveitum. Greiðsla hvers sjóðs skal ákveðin af landbúnaðarráðherra í
sem réttustu hlutfalli við það fjármagn, sem sjóðirnir veita til bygginganna.

XII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

86. gr.

Um framlög ríkisins til ræktunar og útihúsa fer eftir jarðræktarlögum.

87. gr.

Landbúnaðarráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði, er nauðsynleg þykja,
um framkvæmd þessara laga.

88. gr.

Um endurskoðun Byggingarsjóðs og Ræktunarsjóðs Íslands, starfsskýrslur o. fl.,
fer eins og mælt er fyrir í lögum nr. 115 9. okt. 1941, um Búnaðarbanka Íslands.

89. gr.

Reikningar Landnáms ríkisins skulu endurskoðaðir af endurskoðendum Búnaðar-
banka Íslands og birtir með reikningum bankans. Reikningarnir skulu sendir land-
búnaðarráðherra og lagðir fyrir landbúnaðarnefndir Alþingis ár hvert.

48

28. maí

90. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og eru þá úr gildi felld lög nr. 20 31. jan. 1952, um landnám, nýbyggðir og endurbyggingar í sveitum, lög nr. 66 31. maí 1947, um Ræktunarsjóð Íslands, svo og önnur lagaákvæði, sem kunna að brjóta í bága við lög þessi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Heimilt er nýbýlastjórn að láta greiðslu framlaga fara fram eftir lögum þessum á þeim nýbýlum, er eigi hafa notið fullnaðaraðstoðar samkvæmt lögum nr. 20 31. jan. 1952.

Gjört í Reykjavík, 28. maí 1957.

Ásgeir Ásgeirsson.

(L. S.)

Hermann Jónasson.

49

29. maí

L Ö G

um Tunnuverksmiðjur ríkisins.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Ríkisstjórnin starfrækir tvær tunnuverksmiðjur, aðra á Akureyri, hina á Siglufirði. Nafn fyrirtækisins er Tunnuverksmiðjur ríkisins.

2. gr.

Verkefni Tunnuverksmiðja ríkisins er að annast smíði á tunnum fyrir salt-síldarframleiðslu, saltkjötsframleiðslu og aðrar framleiðsluvörur, eftir því sem henta þykir.

3. gr.

Stefnt skal að því, að allar tunnur, sem síldarframleiðslan þarfnast, séu smíðaðar í Tunnuverksmiðjum ríkisins, að svo miklu leyti sem það brýtur ekki í bága við milliríkjasamninga. Leitast skal við að vanda framleiðslu verksmiðjanna og gera hana samkeppnisfæra við erlenda framleiðslu um verð og gæði.

4. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að endurbæta verksmiðjurnar og búa þær húsa- og vélakosti, svo að fullnægt verði ákvæðum 3. gr. Nær heimild þessi til þess að byggja tunnugeymsluskýli við verksmiðjuna á Akureyri, er rúmi allt að 50 þús. tunnum, og einnig til þess að gera nauðsynlegar endurbætur á verksmiðjuhúsinu.

5. gr.

Nú telur ríkisstjórnin þörf á fleiri tunnuverksmiðjum en þeim, sem um getur í 1. gr., og er henni þá heimilt að byggja og starfrækja þriðju verksmiðjuna á Austur- eða Norðausturlandi.

6. gr.

Til greiðslu kostnaðar, er leiðir af ákvæðum 4. og 5. gr., heimilast ríkisstjórninni að taka lán, allt að 5 milljónum króna.